

Original article

Sosyal Bilgiler Dersinde Sözlü ve Yerel Tarih Uygulamalarının Öğrencilerin Kavramsal Başarılarına Etkisi ¹

The Effect of Oral and Local History Practices on Students' Conceptual Achievements in Social Studies Course

Adem Beldağ ^{a,*} & Büşra Mert ^b

^a Department of Turkish and Social Science Education, Faculty of Education, Recep Tayyip Erdoğan University, Rize, Turkey

^b Ministry of Education, Rize, Turkey

Özet

Çalışmanın temel amacı sosyal bilgiler dersinde kültür ve miras öğrenme alanında yer alan sözlü ve yerel tarih uygulamalarının kullanımının öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkisini belirlemektir. Kontrol grubuz ön test-son test yarı deneysel desen kullanılmıştır. Kontrol grubunun yer almadığı bu çalışmada deneysel işlem uygulanmadan önce ön test, deneysel işlem bittikten sonra son test ardından da izleme testi uygulanarak deneysel işlemin etkisi iki test arasındaki farka göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Rize ili Çayeli ilçesinde bulunan bir devlet okulunda 4. Sınıfta öğrenim gören 12 kız, 9 erkek olmak üzere 21 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında gönüllülük esasına göre hareket edilmiştir. Çalışma kapsamında “Sosyal Bilgiler Dersi Kültür ve Miras” öğrenme alanında sözlü ve yerel tarih ile ilgili uygulamalara yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda haftada üçer saat olmak üzere toplam on iki saatte kazanımların işlenmesi önerilmiş ve bu doğrultuda etkinlikler uygulanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan Kavramsal Başarı Testi (KBT) ile toplanmıştır. Araştırma kapsamında yürütülen etkinliklerin öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkili olduğu söylenilebilir. Ayrıca uygulanan sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin anlamlı öğrenmeyi sağlayarak bilgilerin kalıcılığını ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Sözlü ve yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin tarihi ve yakın çevrelerini tanımadaki etkililiğinden yararlanılması için kazanım odaklı olarak geliştirilen etkinlikler öğretmenlerin kullanımına sunulabilir.

Anahtar Kelimeler: Kavramsal Başarı Testi, Sosyal Bilgiler, Sözlü Tarih, Yerel Tarih.

Abstract

The main aim of the study is to determine the effect of the use of verbal and local history practices in the field of culture and heritage learning in the social studies course on the students' conceptual achievements. The semi-experimental pattern of pre-test and post-test without a control group was used. In this study, in which the control group was not included, the effect of the experimental process was evaluated according to the difference between the two tests by applying the pre-test before the experimental process, post-test after the experimental process, and then the follow-up test. The study group of the research consists of 21 students, including 12 female and 9 male students, who studied in the 4th grade in a public school. Being voluntary was the basis in the creation of the study group. Within the scope of the study, the applications of the verbal and local history practices used in “The Social Studies Course Culture and Heritage” are included. In the Curriculum of Social Studies, it was proposed

* Corresponding author:

Adem Beldağ, Department of Turkish and Social Science Education, Faculty of Education, Recep Tayyip Erdoğan University, Rize, Turkey
Email: abeldag@gmail.com

¹ Bu çalışma Büşra MERT'in “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü ve Yerel Tarih Uygulamalarının Öğrencilerin Kavramsal Başarılarına ve Farkındalık Oluşturmalarına Etkisi” adlı tezinden alınmıştır.

to process the gains in a total of twelve hours, three hours a week, and activities were implemented accordingly. The data were collected with the Conceptual Achievement Test (CAT) prepared by the researcher. Accordingly, it can be said that the activities carried out within the research scope are effective on students' conceptual achievement. In addition, it has been determined that the applied verbal and local history activities provide meaningful learning and reveal the permanence of the information. In order to benefit from the effectiveness of verbal and local history practices in recognizing students' history and their surroundings, acquisition-oriented activities can be offered to teachers.

Keywords: Conceptual Achievement Test, Social Studies, Oral History, Local History.

Received: 17 January 2021 * **Accepted:** 22 March 2021 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/ijiape.2021.333.7>

GİRİŞ

Toplumunu oluşturan bireyler her zaman geçmişi öğrenmeyi istemiş ve yaşadığı toplumun tarihini merak etmiştir. Geçmişi bilmek, bireylerin değer boyutunda toplumsal bağlılığını artırmanın yanı sıra geleceklerine de yön verme ve karar alma süreçlerini kullanmada önemli bir etmendir. Bu durum eğitim sistemlerinin de dikkatini çekmiş ve tarih ile ilgili konular gerek tarih dersleri ile gerekse sosyal bilgiler gibi farklı isimlerde derslerle öğrencilere farklı sınıf seviyelerinde kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu süreç içerisinde öğretim yaklaşımlarındaki değişimler sonucunda derslerde kullanılan yöntemlerde de birtakım değişimler yaşanmıştır. Geleneksel olarak ezbere ve anlatıma dayalı olarak işlenen tarih konularının yerine farklı düşünme becerilerinin işe koşulduğu öğrencinin aktif olduğu yaklaşımlar kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntemlerin başında öğrencilerin derslerde aktif olduğu, araştırma başta olmak üzere empati, problem çözme, eleştirel düşünme ve gözlemin yanı sıra mekanı, zamanı, kronolojiyi algılama gibi birçok becerinin yanı sıra; vatanseverlik başta olmak üzere, bağımsızlık, barış, dayanışma, çalışkanlık sorumluluk ve sevgi gibi birçok değerın kazanılmasında etkili olan sözlü ve yerel tarih uygulamalarının geldiği söylenebilir.

Derslerde kullanılan sözlü tarih yöntemi öğrencilerin geçmiş ile gelecek arasında bağlantı kurarak, gelecek ile ilgili çıkarımlarda bulunmasını, değişim ve sürekliliği algılamasını sağlar (Safran ve Ata, 1998'den aktaran: İncegöl, 2010: 11). Eğitimde sözlü tarih etkinliklerine yer verilmesi öğrencileri ezber bilgilerden kurtararak, insanlarla bir araya gelmelerini ve tarihi eğlenceli bir şekilde öğrenmelerine katkı yapar (Sarı, 2007: 110). Dere ve Dinç (2018) sözlü tarih uygulamalarının öğrencilere kişisel, akademik ve psikolojik gelişim olmak üzere farklı boyutlarda önemli katkılar sunduğunu ifade etmektedir. Sözlü tarih çalışmalarının tarih öğretiminde kullanılması dersi anlamayı kolaylaştırmakta ve dersin sevilmesini sağlamaktadır. Çünkü genel tarih savaş, antlaşma, mücadele ve siyasi olaylarla sınırlı kalırken, sözlü tarihte ise insan faktörü ön plana çıkmakta ve böylece merkeze insanı almış olan sözlü tarih çalışması birinci elden kaynağa ulaşmayı kolaylaştırmaktadır (Küpüç, 2014:

5). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan yerel tarih etkinlikleri ise öğrencilerin yaşadıkları yerin tarihini yakından görmelerini sağlayarak kültürel mirasa olan ilgilerini artırır. Yapılan yerel tarih çalışmaları ile öğrenciler gelenek ve göreneklerini yakından tanıma ve gelecek kuşaklara aktarma imkânı bulabilir, tarihi konuları yaparak yaşayarak öğrenebilir ve bu sayede bilgilerin akılda kalıcılığı artırabilirler (Avcı Akçalı, 2007: 77). Bu nedenle de öğrencilerin tarih konularını severek öğrenebilmeleri ve bu konuların daha eğlenceli öğrenilebilmesi için sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih uygulamalarına yer verilebilir.

Sosyal bilgiler dersinde sözlü ve yerel tarih uygulamalarının kullanılması çocukların soyut ama ilgi çekici olan tarih konularını yaşayarak birer tarihçi gibi incelemelerini sağlayacaktır. Bu durum öğrencilerin derse olan ilgilerini artırabileceği gibi akademik olarak başarılarını da yükseltebilir. Sözlü ve yerel tarih uygulamalarının sosyal bilgiler dersinde tarih ile ilgili konuların işlenişinde kullanımı, öğrencilerin olayların geçtiği dönemin şartlarını daha iyi fark etmelerine yardımcı olacağı gibi olayları daha iyi özümsemelerine yardımcı olacaktır. Ayrıca sözlü ve yerel tarih uygulamalarının kullanılması ile öğrencilerin araştırma, kanıt kullanma başta olmak üzere birçok becerileri de kazanmalarına katkı sağlayacaktır (Demircioğlu, 2005; Örtten, 2008; Özer, 2012; Sarı, 2007).

Sosyal bilgiler dersi ilkökul ve ortaokul seviyesinde (4-7. sınıf) tarih konularının öğretiminde önemli bir rol üstlenmektedir. Çünkü tarih konuları soyut olduğu için çocuklar bu konuları manasız ve sıkıcı bulabilmektedirler (Özer, 2012: 3). Tarih dersleri ve tarih ile ilgili konuların işlenmesinde yeni yaklaşımlar tercih edilmemiş daha çok ezbere dayalı dersler işlenmiştir. Ancak dünyadaki birçok alandaki hızlı değişimle birlikte eğitim ve öğretim alanında da bir takım değişimler gerçekleşmiş, bu durumdan tarih dersleri ve tarih ile ilgili konularda işleniş bağlamında etkilenmiştir. Bu yeni yöntemlerle birlikte öğrencilerin aktif olarak yer aldığı yaşayarak birçok şeyi öğrendiği yaklaşımlar tercih edilmeye başlanmış, öğretim programları ve ders kitapları da bu doğrultuda revize edilmiştir (Avcı Akçalı ve Aslan, 2012).

Sosyal bilgiler derslerinde sözlü tarihin kullanılması birinci elden kaynağa ulaşma açısından önemlidir. Çünkü sözlü tarih yöntemi ile geçmiş ile gelecek arasında bağ kurulması sağlanmaktadır (Kandemir, 2017: 4). Sözlü tarih yöntemi ile öğrencilerin derse aktif olarak katılmaları ve derse sıkıcılıktan kurtararak daha iyi anlamaları amaçlanmaktadır. Bu yöntem öğrencilerin bugün ve geçmiş kavramları arasında bağlantı kurmalarını sağlayarak, değişim ve sürekliliği algılamalarına da öncülük etmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler derslerinde sözlü tarih yönteminin kullanılması öğrencilerin kendilerini tarihin içerisinde hissederek, birer küçük tarihçi gibi hareket etmelerini mümkün kılmaktadır (İncegöl, 2010: 13).

Günümüz eğitim sistemi merkezine öğrenciyi alarak, öğrencinin aktif olarak derse katıldığı etkinlikler ortaya koymaktadır. Bu etkinliklerden biri de yerel tarih yöntemidir (Öztaşçı, 2017: 19). Yerel tarih yöntemi ile öğrenciler ezberci anlayıştan uzaklaşarak yaşadıkları yerin tarihini somut olarak görüp, öğrenirler. Öğrencilere yakın çevresinin tarihini öğrenecekleri etkinlikler yaptırmak yerel tarihin

öğrenilmesi ve kalıcı bilgiler elde edilmesi açısından önem arz etmektedir (Işık, 2002: 27). Sosyal bilgiler müfredatında yer alan konuların yerel ve sözlü tarih uygulamaları ile ilişkilendirilmesi sayesinde öğrencilerin birinci elden kaynağa ulaşmaları ve anlamlı öğrenmeleri sağlanabilir. Ayrıca bu uygulamalarda öğrenciler okul dışına çıktıkları için sosyal bilgiler dersleri eğlenceli şekilde işlenebilmektedir (Özer, 2012: 171). Yerel ve sözlü tarih uygulamaları ile öğrenciler sadece tarih konularını öğrenmekle kalmayıp onlarla kendi yaşamları arasında bağ kurmaktadır. Böylece öğrenciler “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı” ile birçok değerini yanı sıra becerilerinde kazanımını gerçekleştireceği düşünülmektedir.

Bu bağlamda bu çalışmanın temel amacı sosyal bilgiler dersinde “kültür ve miras öğrenme alanında” yer alan sözlü ve yerel tarih uygulamalarının kullanımının öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkisini belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıda yer alan iki soruya yanıt aranmıştır.

1. Öğrencilerin “Kavramsal Başarı Testi” ön test başarı puanı ile son test başarı puanı arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Öğrencilerin “Kavramsal Başarı Testi” son test ve izleme testi başarı puanı arasında nasıl bir ilişki vardır?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Sözlü ve yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin kavramsal başarıları üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmada desen olarak araştırma sorularına uygun olan kontrol grupsuz yarı deneysel desen tercih edilmiştir. Kontrol grubunun yer almadığı bu çalışmada yarı deneysel işlem uygulanmadan önce ön test, deneysel işlem bittikten sonra son test ardından da izleme testi uygulanarak deneysel işlemin etkisi iki test arasındaki farka göre değerlendirilmiştir. “Deneysel desen, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini keşfetmek amacıyla kullanılan araştırma türü olarak” tanımlanırken; bu çalışmada tercih edilen tek denekli yarı deneysel desen ise bir bireyin ya da bir grubun bir süre yoğun bir şekilde incelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2011). “Amaçları aynı olan tam deneysel desen ile yarı deneysel desen arasındaki en temel fark yarı deneysel desende grupların rastgele atanmasının” söz konusu olmamasıdır (Creswell, 2012; Karasar, 2011).

Çalışma Grubu

Sosyal bilgiler dersinde yer alan sözlü ve yerel tarih uygulamalarının kullanımının öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkisini belirlemek amacıyla 2017-2018 eğitim-öğretim yılında yapılan araştırmanın çalışma grubunu bir devlet okulunda 4. Sınıfta öğrenim gören 12’si kız, 9’u erkek olmak üzere 21 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma gruplarının birbirine denk akademik seviyeye ve sosyal

çevreye sahip olmalarına dikkat edilmiş bu doğrultuda öğretmen ve eğitim yöneticilerinin görüşleri alınmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında gönüllülük esasına göre hareket edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan Kavramsal Başarı Testi ile toplanmıştır. Kavramsal başarı testi, öğrencilerin yalnızca matematiksel işlem ve yetenek gerektiren başarı düzeylerinden farklı olarak, yorumlama ve anlamayı ön plana çıkararak kavramsal temelli soruların cevaplanmasını sağlayan başarı düzeylerini belirler (Nurrenbern & Pickering, 1987’ den aktaran: Erdamar, 2017: 9). Kavramsal Başarı Testi “4. sınıf sosyal bilgiler dersi Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki” kazanımları kapsayacak şekilde araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Kavramsal Başarı Testi uygulama öncesi-uygulama sonrası ve uygulama bittikten 5 hafta sonra da izleme testi olarak kullanılmıştır. Böylece seçilen öğrenme alanının öğretiminde yararlanılan sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin öğrencilerin kavramsal başarıları üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. İlk olarak kültür ve miras öğrenme alanının kazanımları doğrultusunda literatürden yararlanılarak 28 soruluk bir test oluşturulmuştur. Ardından hazırlanan sorular 5 öğretmen (sınıf ve sosyal bilgiler) ve 4 akademisyen (sınıf, sosyal bilgiler ve Türkçe alanlarından) olmak üzere 9 uzmanın görüşleri doğrultusunda bazı sorularda düzenlemeler yapılmış ve 27 soruluk deneme formu hazırlanmıştır.

Deneme formunun pilot uygulaması 121 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan madde analizleri sonucunda 2, 4, 8, 18, 22 ve 24. soruların ayırt ediciliği 0.20’nin altında olduğu için testten çıkarılmıştır. Büyüköztürk (2011: 171) “madde toplam korelasyonu .30 ve .30’dan daha yüksek olan maddelerin bireyleri ayırt ediciliğinin iyi olduğunu, .20-.30 arasında kalan maddelerin teste alınmasının gerekli olduğu durumlarda teste alınabileceğini ya da maddenin düzeltilerek teste alınması gerektiğini, .20’den daha düşük maddelerin ise teste alınmaması gerektiğini” ifade etmiştir. Yapılan analizler sonucunda 21 soruluk testin güvenirlik katsayısı (KR-20) 0,78 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca Büyüköztürk (2011: 171) “testin güvenirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olmasının testin güvenirliği açısından yeterli” olduğunu belirtmiştir. Uygulanan test Kavramsal Başarı Testi olduğu için sorular yorumlama yeteneğini ön plana çıkaracak şekilde hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde Kavramsal Başarı Testinin ön test, son test ve izleme test sonuçları betimsel istatistikleri yapılmış ve bu testlerin verilerine göre ön test-son test, son test-izleme testi sonuçları arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı Parametrik Olmayan Testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar testi ile belirlenmiştir.

Örneklem grubunun 30 kişiden az olduğu durumlarda parametrik olmayan testlerden yararlanılır (Yılmaz ve Yılmaz, 2005; Büyüköztürk, 2011). Benzer şekilde, Durmuş, Yurtkoru ve Çinko (2008:

183)'da çalışılan grup normal dağılım göstermediğinde veya gözlem sayısı az olduğunda parametrik olmayan testler kullanılabilirliğini ifade etmiştir. Büyüköztürk (2011: 163) ise Wilcoxon İşaretli Sıralar testinin sosyal bilimlerde çalışma grubunun az olduğu durumlarda kullanılabilirliğini ve bu testte eşleştirilmiş iki grup üzerinde ya da aynı grup için iki farklı zamanda yapılan ölçümlerden elde edilen puanların karşılaştırılmasında dikkate alınacağını belirtmiştir.

Uygulama

Araştırma deneysel bir çalışma olarak planlanmıştır. Veriler işlem öncesi ve sonrası olarak toplanmıştır. Bu bağlamda veri toplama aracının uygulanması için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan (01.06.2020 tarih ve 2020/42 sayılı) izin alınmıştır. Çalışma kapsamında yararlanılan sözlü ve yerel tarih uygulamaları “Sosyal Bilgiler Dersi Kültür ve Miras Öğrenme Alanında” kullanılmıştır. Etkinliklerin tasarlanmasında öğrencilerin sınıf seviyesi göz önünde bulundurulmuştur. Sözlü ve yerel tarih uygulamalarının her öğretim kademesinde gelişimsel ve bilişsel farklılıklardan dolayı aynı şekilde kullanılması oldukça güçtür. Bu nedenle ilköğretim kademesinde yapılan uygulamalar daha çok öğrencilerin çevrelerine ilişkin farkındalıklarını artırmaya yardımcı olmaktadır (Dere ve Kızılay, 2017). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda haftada üçer saat olmak üzere toplam oniki saatte kazanımların işlenmesi önerilmiş ve bu doğrultuda etkinlikler uygulanmıştır. Bu bağlamda kazanımlar, etkinlikler ve ayrılan süreler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Uygulamaya Süreci

Öğrenme Alanına Ait Kazanımlar	Ders Saati	Etkinlik İsimleri*	Haftalar
“SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.”	3 saat	“Aile Tarihimi Öğreniyorum Etkinliği Oyunların Tarihini Öğreniyorum Etkinliği Resimlerle Geçmişe Yolculuk Etkinliği Soy Ağacı Etkinliği”	1. Uygulama Haftası
“SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihi bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır.”	3 saat	“Dini Bayramlarımız Etkinliği Gezi Etkinliği Millî Kültür Unsurları Etkinliği Kültürel Miras Bilgimizi Ölçelim Etkinliği”	2. Uygulama Haftası
“SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.”	3 saat	“Oyun Karşılaştırma Etkinliği Oyun Eşleştirme Etkinliği Oyun Bilgimizi Ölçelim Etkinliği”	3. Uygulama Haftası
“SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele’nin önemini kavrar. Kazanım biyografi öğretimi bağlamında ele alınır.”	3 saat	“Drama Etkinliği Haritalarla Millî Mücadele Dönemini Öğreniyorum Etkinliği”	4. Uygulama Haftası

*Çalışma kapsamında kullanılan ve tabloda adı geçen etkinliklere yazarın yüksek lisans tezinden ulaşılabilir (Mert, 2019).

BULGULAR

Araştırma kapsamında yapılan etkinliklerin öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek için KBT ön test-son test ortalamaları incelenmiştir. Ön test-son test puanları arasındaki farkların anlamlılık düzeyi parametrik olmayan testlerden “Wilcoxon İşaretli Sıralar testi” ile belirlenmiştir. Tablo 2’de öğrencilerin KBT ön testine ve son testine ait puanlarının betimsel istatistikleri verilmiştir.

Tablo 2. KBT Ön Test ve Son Test Puanlarının Betimsel Analizleri

	N	Ortalama	Standart Sapma	En küçük Puan	En büyük Puan
Ön Test	21	7.81	2.52	4.00	14.00
Son Test	21	16.62	2.69	12.00	21.00

Tablo 2 incelediğinde öğrencilerin KBT son test puanları ön test puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ön test-son test puanları arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan “Wilcoxon İşaretli Sıralar” testine ait veriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. KBT Ön Test ve Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Ön Test	Negatif sıra	0	0.00	0.00	-4.03*	00**
Son test	Pozitif sıra	21	11.00	231.00		
	Eşit sıra	0				

*negatif sıralar temeline dayalı, **p<.05

Tablo incelendiğinde öğrencilerin KBT ön-son test puanları arasındaki farkların .05 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($z=-4.03$, $p<0.05$). Fark puanlarının “sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında” son test puanları lehine oldukları bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin KBT son test puanları, ön test puanlarından istatistiksel açıdan anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Buna göre araştırma kapsamında yürütülen etkinliklerin öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma grubu öğrencilerinin öğrenmeleri üzerinde etkili olan etkinliklerin kalıcılığının test edilmesi araştırmanın araştırma sorularından biridir. Etkinlik uygulanan araştırma grubu öğrencilerinin KBT son test ile izleme testi puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlılığı “Parametrik Olmayan Testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar” testi ile belirlenmiştir. Tablo 4’te araştırma grubu öğrencilerinin KBT son testine ve kalıcılık testine ait puanlarının betimsel istatistikleri verilmiştir.

Tablo 4. KBT Son Test ve Kalıcılık Test Puanlarının Betimsel Analizleri

	N	Ortalama	Standart Sapma	En küçük puan	En büyük puan
Son Test	21	16.62	2.69	12.0	21.00
İzleme Testi	21	17.00	2.72	12.0	20.00

Tablo 4 incelediğinde öğrencilerin KBT izleme testi sonuçlarının, son test puanlarından yüksek olduğu görülmektedir. Son-kalıcılık testi puanları arasındaki farkların anlamlılık düzeyinin belirlenmesi için yapılan “Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi” sonuçları aşağıdaki tabloda (tablo 5) sunulmuştur.

Tablo 5. KBT Son Test ve Kalıcılık Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Analizleri

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
İzleme Testi	Negatif sıra	7	10.43	73.00	-0.89*	.37
Son test	Pozitif sıra	12	9.75	117.00		
	Eşit sıra	2				

*negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 5’e göre öğrencilerin KBT son test puanları ve izleme testi puanları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir ($z=-0.89$, $p>0.05$). Elde edilen bu sonuç yapılan etkinliklerin kalıcılığının devam ettiğinin bir göstergesidir. Ayrıca uygulanan sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin anlamlı öğrenmeyi sağlayarak bilgilerin kalıcılığını ortaya koyduğu tespit edilmiştir. KBT son-izleme testi puanları arasındaki farkın anlamlı düzeyde olmaması araştırma kapsamında yürütülen etkinliklerin öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

“Sosyal Bilgiler Dersinde Kültür ve Miras Öğrenme Alanında” kullanılan uygulamaların öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkisinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada kavramsal başarı testi “son test ve ön test puanlarının” istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığı incelendiğinde öğrencilerin KBT son test sonuçlarının ön test sonuçlarından yüksek olduğu, öğrencilerinin KBT ön-son test puanları arasındaki farkların anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında yürütülen etkinliklerin öğrencilerin kavramsal başarıları üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Sarı (2007) sözlü tarih etkinliklerinin uygulandığı araştırmasında öğrencilerin akademik başarı testinden aldıkları ön test puanlarının son test puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dere ve Dinç (2018) öğrencilerin tarihi araştırma basamakları kullanma, görüşme yapma ve rapor yazma ve yerel tarihi öğrenme gibi önemli akademik beceriler kazandığını ifade ederek sözlü tarih uygulamalarının akademik başarıya olan katkısı konusunda benzer sonuçlara ulaşmıştır. Işık (2008) yerel tarih uygulamalarından yararlandığı çalışmasında akademik başarı testi sonuçlarında yapılan uygulamaların akademik başarıyı artırdığını ifade etmiştir. Avcı Akçalı (2013) yerel tarih etkinliklerinin yer aldığı araştırmasında öğrencilerin yapılan uygulama sonucunda akademik

olarak başarılarının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Ulutaş (2018) yerel tarih etkinliklerinin yer aldığı çalışmada anlamlı bir artış olduğu sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen sonuçlar araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermiş olup sözlü ve yerel tarih uygulamalarının öğrenci başarısını artırdığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak sözlü ve yerel tarih etkinlikleri ile yapılan uygulamaların kavramsal başarıyı arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

Kavramsal başarı testi son-izleme testi sonuçları istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; son-izleme testi puanlarının birbirine yakın ve öğrencilerin KBT son test-izleme testi sonuçlarındaki farkların istatistiksel açıdan benzer olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç yapılan etkinliklerin kalıcılığının devam ettiğinin bir göstergesidir. Ayrıca uygulanan sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin anlamlı öğrenmeyi sağlayarak bilgilerin kalıcılığını ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Yeşilbursa (2006) “Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihi Yerleri Kullanarak Tarih Konularının Öğretimi” isimli çalışmada izleme testi puanları bağlamında deney grubundaki öğrencilerin puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gökaya ve Yeşilbursa (2009) ise çalışmalarında tarihi yerlerle öğretim uygulamasından sonra yaptıkları son-izleme testi sonuçlarının deney grubu öğrencileri lehine olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Elde edilen sonuçlar araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermiş olup uygulanan etkinliklerin kalıcı öğrenmeyi sağladığı alan yazın desteğiyle ortaya konulmuştur.

Araştırma bağlamında elde edilen verilere uygun olarak bir takım öneriler geliştirilmiş ve aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

- Sözlü ve yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin tarihi ve yakın çevrelerini tanımadaki etkililiğinden yararlanılması için kazanım odaklı olarak geliştirilen etkinlikler öğretmenlerin kullanımına sunulabilir.
- Öğretmenlerin görev yaptıkları yeri daha iyi tanımaları için sözlü ve yerel tarih uygulamalarını kapsayan geziler düzenlemeleri önerilebilir.
- Araştırmacılara yerel ve sözlü tarih ödevlerinin nitelik olarak incelenmesini kapsayan bir çalışma yapılması tavsiye edilebilir.
- Sözlü ve yerel tarih uygulamalarına ilişkin görsel materyal hazırlamaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Avcı Akçalı, A. (2007). *Yerel tarih ve tarih eğitimine katkısı*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Avcı Akçalı, A. (2013). *Tarih öğretiminde merkeze bağımlılığın azaltılması yolunda bir çözüm önerisi: Yerel tarih* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Avcı Akçalı, A. & Aslan, E. (2012). Tarih öğretiminin iyileştirilmesi yolunda alternatif bir yöntem: Sözlü tarih. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (2), 669-688.

- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş, Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., E. Karadeniz, Ş & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston: Pearson
- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Sözlü tarihin bir öğretim yaklaşımı olarak tarih derslerinde kullanımı*. II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi'nde sunulan bildiri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van
- Dere, İ. & Dinç, E. (2018). Integrating oral history into social studies as a constructivist learning and teaching method, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(2), 115-127.
- Dere, İ. & Kızılay, N. (2017). Aile tarihinin araştırılmasında sözlü tarihin kullanımı: İlkokul öğrencilerinin tecrübeleri. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 6(2), 294-323.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. & Çinko, M. (2008). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi* (2. baskı). İstanbul: Beta Yayınları
- Erdamar, N. (2017). *İşbirlikli öğrenme yönteminin 11. sınıf öğrencilerinin atomun yapısı ve atom modelleri konusundaki kavramsal başarılarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Gökkaya, A. K. & Yeşilbursa, C. C. & (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483-506.
- Işık, H. (2002). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler (6. sınıf) programı tarih üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir uygulama: Pasinler örneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Işık, H. (2008). İlköğretimde tarih konularının yerel tarih ile ilişkilendirilmesinin öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4).
- İncegöl, S. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde örnek bir sözlü tarih uygulaması* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Kandemir, K. (2017). *Tarih öğretiminde sözlü tarihin yeri ve kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küpüç, E. (2014). *Sözlü tarih kavramı ve sözlü tarihin tarih öğretimindeki rolü* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Mert, B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü ve yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin kavramsal başarılarına ve farkındalık oluşturmalarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Örten, H. (2008). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir çalışma (Tokat örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Özer, E. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.

- Öztaşçı, C. A. (2017). *Yerel tarih öğretim yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymak: bir eylem araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Sarı, İ. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci, başarı, beceri ve tutumlarına etkisi* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Ulutaş, S. (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminde bağımsız değişken olarak yerel tarih tekniği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Yeşilbursa, C. C. (2006). *Sosyal bilgiler dersinde tarihi yerleri kullanarak tarih konularının öğretimi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Yılmaz, Y. & Yılmaz, Y. (2005). Parametrik olmayan testlerin pazarlama alanındaki araştırmalarda kullanımı: 1995-2002 arası yazın taraması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3).

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Make up society, the individuals have always wanted to learn the past and wondered about the history of their society. Being conscious of the past is an essential factor in increasing individuals' social commitment in terms of value, shaping their future, and using their decision-making skills. Educational systems pay attention to history as well. History-related subjects are given to students at different grade levels through courses with different names such as history courses and social studies. In this process, as a result of the changes in teaching approaches, some changes have occurred in the course's methods. Approaches in which the student is active have started to be used with different thinking skills instead of history subjects that are traditionally based on memorization and narration. Verbal and local history practices enrich students with many skills such as the perception of space, time, and chronology, empathy, problem-solving and critical thinking skills, perception of change and continuity, and observation in lessons where students are active. It can also be said that there are verbal and local history practices that are effective in gaining many values such as patriotism, independence, peace, solidarity, diligence, responsibility, and love. With local and verbal history practices, students learn about historical issues and connect them with their own lives. Thus, it is thought that students will gain their skills and many values included in the Curriculum of Social Studies.

In this context, the main aim of the study is to determine the effect of the use of verbal and local history practices in the field of culture and heritage learning in the social studies course on the students' conceptual achievements.

Method

In the study in which the effects of verbal and local history practices on students' conceptual achievements were examined, the semi-experimental pattern of pre-test and post-test without a control group was used. In this study, in which the control group was not included, the effect of the experimental process was evaluated according to the difference between the two tests by applying the pre-test before the experimental process, post-test after the experimental process, and then the follow-up test. The study was carried out in the 2017-2018 academic year. The study group of the research consists of 21 students, including 12 female and 9 male students, who studied in the 4th grade in a public school in Çayeli district of Rize province. Being voluntary was the basis in the creation of the study group.

The data were collected with the Conceptual Achievement Test (CAT) prepared by the researcher. Conceptual Achievement Test (CAT) was developed by the researcher to cover the acquisitions in the field of "Culture and Heritage" learning in the 4th-grade social studies course. The descriptive statistics of pre-test, post-test, and follow-up test scores of the Conceptual Achievement Test (CAT) were made while analyzing the research data. According to the data of these tests, whether there are any statistically

significant differences between the pre-test-post-test, and the follow-up test scores or not were determined through the Wilcoxon Signed Ranks test, which is a non-parametric test.

Application

Within the scope of the study, the applications of the verbal and local history practices used in the social studies course “Culture and Heritage” are included. In the Curriculum of Social Studies, it was proposed to process the gains in a total of twelve hours, three hours a week, and activities were implemented accordingly.

Findings, Conclusion and Discussion

In this study, which aims to determine the effect of verbal and local history practices used in the field of culture and heritage learning in the social studies course on the students’ conceptual achievements, regarding the post-test and pre-test scores of the conceptual achievement test, it was found that students' post-test scores from CAT were higher than the pre-test scores. It was also found that there was a statistically significant difference between the students' pre-test and post-test scores from the CAT. Accordingly, it can be said that the activities carried out within the research scope are effective on students’ conceptual achievement. Regarding the post-test and follow-up test scores of the conceptual achievement test, it is seen that students’ follow-up test scores and post-test scores are close to each other, and there is no statistically significant difference between students' post-test scores and follow-up test scores from the CAT. This result is an indication that the permanence of the activities continues. In addition, it has been determined that the applied verbal and local history activities provide meaningful learning and reveal the permanence of the information.

In line with these results, some suggestions for practitioners (teachers) and researchers are presented:

- In order to benefit from the effectiveness of verbal and local history practices in recognizing students' history and their surroundings, acquisition-oriented activities can be offered to teachers.
- It may be recommended to organize excursions that include verbal and local history practices for teachers to get to know their workplace better.
- Studies can be done to prepare visual materials for verbal and local history practices.